

HATVANI HELYI
ÉRTÉKTÁR
értékeinek bemutatása

Hatvani helyi értéktár értékei

1. A hatvani Kossuth Lajos Általános Iskola
Kossuth Lajos Elementary School of Hatvan
2. A hatvani sörfőzés hagyománya
The tradition of beer brewing in Hatvan
3. Balogh Kálmán életműve
Life's work of Kálmán Balogh
4. Doktay Gyula munkássága
Life's work of Gyula Doktay
5. Grassalkovich család hatvani tevékenysége
The activity of Grassalkovich family in Hatvan
6. Hatvani Aranyfácán süritett paradicsom
Golden Pheasant compressed tomatoes of Hatvan
7. Hatvany család hatvani tevékenysége
The activity of Hatvany family in Hatvan
8. Hatvani Csata
The Battle of Hatvan (1849)
9. Hatvani fehér hímzés
White embroidery of Hatvan
10. Hatvany Lajos Múzeum
Museum of Hatvany Lajos
11. Hatvani Szimfonikus Zenekar
Symphonic Band of Hatvan
12. Hatvani Városháza
Townhall of Hatvan
13. Hatvani Vörösmarty téri óvoda
Nursery school of Vörösmarty square in Hatvan
14. Kisgombosi Öreg Tölgyes
The Old Oak-Woods of Kisgombos
15. Kristály Kastély
Castle Crystal
16. Lesznai Anna szellemi, képzőművészeti és irodalmi öröksége
The heritage of Anna Lesznai's intellectual, art and literature works
17. Meszlényi-híd
Meszlényi-bridge
18. Nepomuki Szent János szobor
Statue of Saint John of Nepomuk
19. Ocsovai József munkássága
Life's work of József Ocsovai
20. Oroszlános díszkút
Lion fountain
21. Szent Adalbert Plébániatemplom
Saint Adalbert Parish Church
22. Szentháromság szobor
Statue of Trinity
23. Szent Imre szobor
Statue of Saint Emeric of Hungary
24. Szent Sebestyén szobor
Statue of Saint Sebastian
25. Temetői feszületek
Cemetery crucifixes of Hatvan
26. Trianoni emlékmű
Trianon memorial
27. Újhatvani Római Katolikus Általános Iskola
Roman Catholic Elementary School of Hatvan

Kedves Olvasó!

Vajon mi lehet a közös a Hatvani Vörösmarty téri Óvoda épülete, a Hatvany és a Grassalkovich család hatvani tevékenysége, valamint a Hatvani Szimfonikus Zenekar között? Természetesen az, hogy valamennyit a helyi értéktár bizottság nyilvántartásba vette.

De miért is fontos ez? Mert a nemzeti öntudatunkat, a helyi identitásunkat alapvetően meghatározzák a minket körülvevő értékek. Márpedig szerencsére rengeteg értékkel büszkélkedhetünk. Ezeket az értékeket azonban fontos ápolnunk, megőriznünk a jelenben, a jövőnk érdekében.

Hatvanban az utóbbi években sokat tettünk azért, hogy a helyi identitás megerősödjön. Hogy az itt lakók azt mondhassák: „Jó hatvaninak lenni, jó Hatvanban élni!” Ennek érdekében számos középületet újjítottunk fel, nagy hangsúlyt fektettünk kulturális értékeink ápolására, és büszkén írhatom le, megerősítettük helyi közösségeinket is. A közösen elvégzett munka minden hatvani polgár büszkesége lehet.

A Hatvani Helyi Értéktár Bizottság időről időre összeül, hogy a felkutatott kincseinket nyilvántartásba vegye, s munkájával segítse a megyei értéktár bizottság tevékenységét is. Ennek a hasznos munkának az eredményeképpen jöhetett létre e kiadvány, amit a kezében tart a Kedves Olvasó.

Kívánom Önnek, hogy örömmel és büszkeséggel lapozgassa a következő oldalakat!

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'H' followed by a long horizontal line and a vertical stroke at the end.

Horváth Richárd
Hatvan város polgármestere

A Hatvani Értéktár Bizottság elnökeként köszöntöm a Kedves Olvasót!

Mi is ez az Értéktár, és mit csinál ez a bizottság?
Erre a választ meglepő módon a Hungarikum
törvény adja meg.

Az Országgyűlés 2012-ben fogadta el a magyar nemzeti értékekről és a Hungarikumokról szóló törvényt, amely kimondja, hogy az összetartozás és a nemzeti tudat megerősítése érdekében nemzeti értékeinket össze kell gyűjteni, dokumentálni, védelmezni és támogatni kell azokat.

A cél érdekében települési, megyei értéktárakat kell létrehozni, Az értékek felkutatása, azonosítása és gyűjtése a településeken kezdődik, hiszen a helyi értékeket a helyiek ismerik a legjobban. A települési értéktárak mintájára hozták létre a megyei értéktárakat, ahol az értékek minősítése alulról felfelé építkező rendszerben történik. A megkülönböztetésre, kiemelésre méltó, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítményének számító nemzeti értékek a Magyar Értéktárba kerülnek és ebből a gyűjteményből választja ki a Hungarikum Bizottság azokat, amelyeket Hungarikummá minősít.

A mi bizottságunk feladata az, hogy felkutassa és nyilvántartásba vegye a hatvani értékeket és gondoskodjon arról, hogy ezek közül a kiemelkedőek bekerüljenek a megyei, illetve a Magyar Értéktárba, megnyitva a lehetőséget a Hungarikummá váláshoz.

Bizottságunk fél évente ülésezik és teszi közzé a felhívásainkat értékek felkutatására és javaslatételre. A javaslattevők bizonytalanság esetén nyugodtan keressék fel a Hatvani Lajos Múzeum munkatársait, akik segítenek a dokumentáció összeállításában és a szakterületi kategóriába való besorolásban. A felsorolásokból látható, hogy épületek, műalkotások személyek és tevékenységek, gyűjtemények egyaránt szerepelnek az értékeink között.

Szinyei András

A Hatvani Értéktár Bizottság elnöke
Hatvan város alpolgármestere

A Hatvani Települési Értéktár

Magyarország nemzeti értékeiről az Ország-gyűlés törvényt alkotott „2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról”.

„Az Országgyűlés kinyilvánítja, hogy a nemzeti értékeket az egyetemes értékek részének tekinti, amely értékek a magyarság múltjának, jelenének és jövőjének dinamikusan fejlődő tárháza, az értékalapú nemzeti összefogás alapja.

A nemzeti értékek tárházát gazdagítják a magyarországi együtt élő népek, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségek és az országhatáron túli, valamint szerte a világban élő, magukat magyarnak valló egyének, közösségek értékei.”

A törvény több értéktárat is megjelöl, amelyekbe az értékek piramis rendszerben helyezhetők el. Amint az a fenti ábrán is jól látható a Települési Értéktár az első lépés ahhoz, hogy egy érték a rendszerbe bekerülhessen.

A törvény végrehajtásáról a „114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról” kormányrendelet szól. Pontosán meghatározza azokat a kategóriákat, amelyekben értékeket lehet ajánlani. Ezek a kategóriák a következők:

agrár- és élelmiszergazdaság; egészség és életmód; épített környezet; ipari és műszaki megoldások; kulturális örökség; sport; természeti környezet; turizmus és vendéglátás.

Az ajánlónak e kategóriákba kell besorolni az általa ajánlani kívánt értéket.

Hatvan Város Önkormányzata Képviselő-testülete 2017. január 26-i ülésén, 8/2017. (I. 26.) sz. határozatával 2017. február 1. napjától határozatlan időtartamra új tagokat választott az Értéktár Bizottságba. Szinyei András (alpolgármester), Márkus Marianna (Integrált Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény igazgatója), Sinkovics Erika (Ady Endre Könyvtár igazgatója), Tóth Ivett (Hatvani Közös Önkormányzati Hivatal Pályázati osztályvezetője) és Tompa Z. Mihály (VOKE Liszt Ferenc Művelődési Ház igazgatója).

Az Értéktár Bizottság 2017. júliusi ülésén, a Bizottság elnökének választotta Szinyei Andrást, Hatvan Város Önkormányzatának alpolgármesterét és alelnökévé Márkus Mariann, az Integrált Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény igazgatóját.

Márkus Mariann
Hatvani Települési Értéktár
alelök

A Hatvani Kossuth Lajos Általános Iskola

A hatvani Kossuth Lajos Általános Iskola Kossuth Lajos Elementary School of Hatvan

Hatvan főterén, a Kossuth téren áll a város önerejéből 1893-1894-ben épített egyemeletes palotaszzerű iskolaház, melynek homlokzatára a „HATVAN A TANÜGYNEK” feliratot vésték. Ez ma a Hatvani Kossuth Lajos Általános Iskola. Az eklektikus stílusú épület felépítését 1892-ben határozták el a község polgárai. A település a kivitelezésre 16.000 koronát költött. Az 1893-as tanévben 869 mindennapi és 275 ismétlődő tanköteles tanuló kezdte el tanulmányait. A két világháború között tánciskola is működött az iskola épületében. Mind fiúkat, mind lányokat képeztek itt különböző szakmákra. A fiúk kovács,

kocsigyártó, lakatos, kőműves, férfiszabó mesterséget tanulhattak, a lányok pedig női szabó, kalapos, fodrász szakmákat sajátíthattak el.

A Hatvani Kossuth Lajos Általános Iskola jelenlegi céljai: olyan gyerekek nevelése, akik kötődnek városukhoz és a világban is jól tájékozódnak. Érdeklődők, nyitottak, önmagukat értékelni, másokat elfogadni tudók, társaikkal pedig együttműködők.

Az iskola értéktárba való bekerülését indítványozta: Polonkai Zoltánné

2.

A hatvani sörfőzés hagyománya

A magyar sörfőzés története még nomád őseink korából ered. A 15-16. században nemigen akadt olyan uradalom, udvarház, sőt végvár, ahol ne folyt volna sörfőzés.

A törökök kiűzését követően a járványok leküzdésében a sör is szerepet játszott. Ha már vizet nem ihattak - csak forralva, félve a fertőzéstől -, akkor sört főztek. Ezt az osztrák, bajor betelepülők is segítették. A 19. század közepéig a sörfőzés céhrendszerben végezték. Igen sok sörfőző működött Pesten, Budán és a vidéki városokban. A céheken kívül, az uradalmak birtokosai gondoskodtak a birtokhoz tartozó helységeken uradalmi sörözők üzemeltetéséről.

A hatvani sörfőzés meglétének a középkorból nincsenek írott forrásai, de a XII. században ide települt premonstreiek kapcsán feltételezhető, hogy végeztek ilyen irányú tevékenységet. A fennmaradt források igazolták, hogy a hatvani uradalom birtokosai közül elsőként Salm herceg létesített sörházat a Zagyva hídon túli majorságában még 1703., azaz a Rákóczi-szabadságharc kitörése előtti években. Starhemberg gróf uraságának idején, egy 1725-ös adat szerint, hetente kétszer főzték a sört, alkalmanként 80 hordóval (40 hl). Ez a létesítmény azonban nem

A hatvani sörfőzés hagyománya The tradition of beer brewing in Hatvan

érte meg a Grassalkovich grófok időszakát. Gróf Grassalkovich Antal, összhangban a településfejlesztési tervével, a posztóüzem közelében építtette meg a sörházat, amely a vendégfogadóval együtt része volt a település központjában az általa építtetett barokk épületeknek, a kastélyt és a templomot is beleértve. A második sörházzal kapcsolatban egy 1771-ben íródott gazdatiszti utasításban már szerepel a sörhöz szükséges alapanyagok beszerzése az uradalom erőforrásait felhasználva.

A Hatvani Kézműves Sörözőben jelenleg kapható serek: a Hatvani Búza, a Hatvani Barna és a Hatvani Világos, szezonálisan pedig a Hatvani Meggy Ser.

A sörfőzés hagyományainak értéktárba való bekerülését indítványozta: Kökény Ferenc.

Balog Kálmán életműve

Balogh Kálmán életműve Life's work of Kálmán Balogh

Balog Kálmán 1950. július 23-án született Gyöngyösön, 2015. február 21-én hunyt el Hatvanban. A Képzőművészeti Főiskolán végzett szobrászként, pályája során - többek között - elkészítette Móricz Zsigmond, Kodály Zoltán, Bartók Béla és Liszt Ferenc portréit, amelyek érmeiken jelentek meg. Jeles alkotásai közé tartoznak a Kodály Zoltánról, Baross Gáborról, Moldvay Győzőről készített, Hatvanban álló szobrai. Ugyancsak Hatvan köztéri szobrait gazdagítja két jelentős alkotása: az ablakkeretbe foglalt, Hatvany Lili bárónőről készített fejszobor a kastély előtti parkban és a Kossuth téren

felállított, egész alakos Grassalkovich Antal szobor. Balog Kálmán a hatvani képzőművész generációk kimagasló alakja volt. Saját erejéből küzdötte fel magát arra a művész színvonalra, amelynek eredményeként a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete és a Magyar Rajztanárok Országos Egyesülete tagjai közé választotta, így hivatalosan is elnyerhette a szobrászművész címet.

Balog Kálmán életműveinek az értéktárba való bekerülését indítványozta: Monori Zoltán.

4.

Doktay Gyula munkássága

Doktay Gyula munkássága Life's work of Gyula Doktay

Doktay Gyula 1895-ben született, általános és polgári iskoláit Hatvanban végezte. A felsőfokú Műszaki Ipari Iskolát Kassán folytatta, majd 1932-ben a Műszaki Egyetemen kapott építész oklevelet. Saját ecetgyárral rendelkezett, egészen az államosításig. Lelkes helytörténész volt, Révész József távozása után ő volt a helytörténeti múzeum vezetője a városban. Ez a gyűjtemény azonban a II. világháborúban megsemmisült. Gyűjteményét 1968-ban felajánlotta a városnak,

ennek volt köszönhető, hogy 1969-ben újra múzeum alakulhatott a településen. A megalakulást követően tiszteletdíjas igazgatója volt az intézménynek. Gyűjtőmunkája mellett építészti tudásának köszönhetően sokat foglalkozott a Hatvani vár és a Grassalkovich-kastély történeti dokumentumaival.

Doktay Gyula munkásságának az értéktárba való bekerülését indítványozta: Kocsis István

Grassalkovich család hatvani tevékenysége

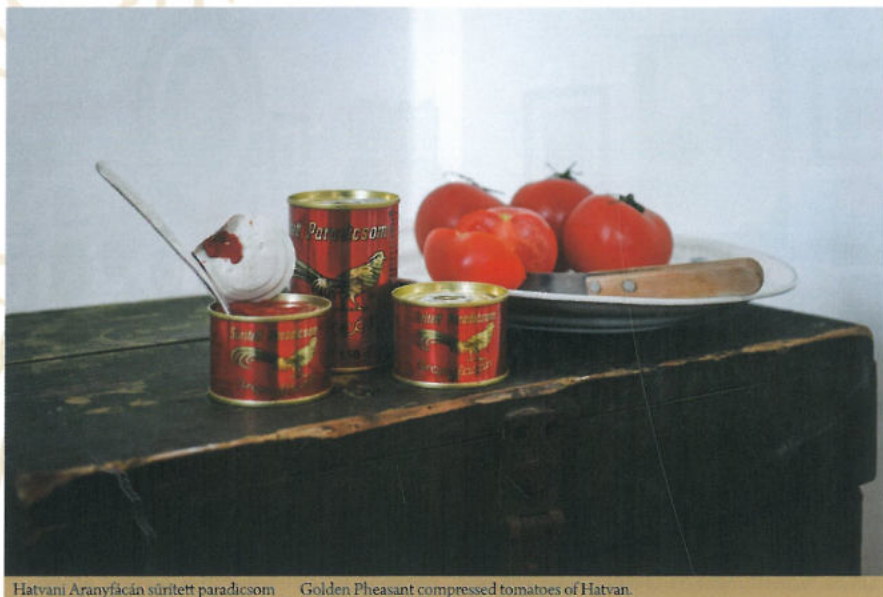
Grassalkovich család hatvani tevékenysége The activity of Grassalkovich family in Hatvan

Grassalkovich Antal a Nyitra vármegyében fekvő Ürményben született köznemesi család sarjaként. 1715-ben kezdte meg ügyvédi pályafutását, 22 évesen már a Budai Kamarai Kerület ügyésze volt. Anyanyelvén kívül jól beszélt latinul, németül, szlovákul. 1724-től udvari tanácsos volt. 1736-ban bárói, majd 1743-ban grófi rangot kapott. Birtokaihoz tartozott: Gödöllő, Hatvan, valamint a mai Budapest területén Szentlőrincpuszta és Kispeszt. Grassalkovich Antal Arad, majd Nógrád megye főispánja is volt. Gödöllőn és Hatvanban kastélyt, Máriabesnyőn pedig zárdát építtetett. Hatvanba német mesterembereket és telkes gazdákat telepített, majd jelentős településfejlesztő tevékenységbe kezdett. A köz-

pontban felépíttette a kastélyt, a templomot, valamint vendégfogadót és serfőzőházat. 1762-ben posztógyárat alapított és létrehozta a Nagyombos területén lévő majorságot. Kastélyait jellegzetes barokk stílusban építtette, melyet el is neveztek róla Grassalkovich-barokknak. 33 templom és kápolna építése fűződik a nevéhez, valamint 13 kastély és kúria. Ezek közül legjelentősebb a gödöllői, a pozsonyi és a hatvani kastély.

A Grassalkovich család hatvani tevékenységének az értéktárba való bekerülését indítványozta: Kőkény Ferenc

Hatvani Aranyfácán sűrített paradicsom

Hatvani Aranyfácán sűrített paradicsom Golden Pheasant compressed tomatoes of Hatvan.

1934 óta változatlan formában és minőségben készül az Aranyfácán sűrített paradicsom, amely tradicionálisan magyar termék. Ízben, színben, aromájában a világ minden részén elismerést kapott és megfelel az egészséges táplálkozás minden kritériumának. (Hungarikum 2001., Magyar Termék Nagydíj 2005., Hagyományok-

Ízek-Régiók védjegy 2010.) A gyártás megkezdése óta a termék és az előállítás helyszíne nem változott: a hatvani konzervgyár.

A Hatvani Aranyfácán sűrített paradicsom értéktárba való bekerülését indítványozta: Stolczenberger Róbert.

Hatvany család hatvani tevékenysége

Hatvany család hatvani tevékenysége

The activity of Hatvany family in Hatvan

Deutsch Ignác, 1867-ben megvásárolt egy Hatvanban fekvő uradalmat, mivel jó minőségű gabona termett rajta. Az ingatlan része volt egy leromlott állapotú kastély is, amelyet az 1750-es években építtetett Grassalkovich Antal. Az 1880-as évek végétől a felújított épület lett a Deutschok életének egyik legfontosabb helyszíne. 1879-ben Ferenc József nemességet adományozott a cégalapító Ignác két fiának, kik nevüket Hatvanyra változtatták. A kastély új urai felpezsdítették Hatvan gazdasági és kulturális életét. Itt hozták létre Európa legnagyobb cukorgyárát, építettek gőzmalmot, paradicsomsűrítő üzemet és kenyérgyárat is. Kb. 10 ezer ember megélhetését biztosították.

Hatvany Lajos író, kritikus az utolsó mecénásként ismerik. Részt vesz a Nyugat irodalmi folyóirat alapításában, a Pesti Napló szerkesztésében. Többször emigrál, de 1947-ben végele-

sen hazatér. 1959-ben Kossuth-díjjal tüntették ki. Hatvany Lili íróként vált híressé. Regényeiben a nagypolgári élet jellegzetes alakjait ábrázolja. Színműveit német és olasz nyelvekre is lefordították.

Hatvany Ferenc festőművész. Vagyonának, jövedelmének jelentős részét kiváló ízléssel összeválogatott műgyűjteményének gyarapítására fordította, a gyűjtemény a második világháborút követően szétszóródott.

Hatvany Irén jótékonykodása miatt vált ismertté. A szociális kérdésekben hozzá fordulók mindig segítette és támogatta a nemes céllal létrejött egyesületeket, valamint fiatal művészetehetéseket.

A Hatvany család hatvani tevékenységének értéktárba való bekerülését indítványozta:

Kökény Ferenc

Hatvani Csata

Hatvani Csata The Battle of Hatvan (1849)

1849. április 2-án kora reggel, a két magyar parancsnok, Poeltenberg Ernő és Gáspár András lovassági felderítést hajtott végre Hatvan irányába. Mivel az osztrák Schlik hadai rövidesen megindították támadásukat Hatvantól keletre, Hort irányába, ezért a magyar sereg elfoglalta védelmi állásait. Az ütközet délben kezdődött ágyúzással, majd délután folytatódott – ekkor már tényleges harc formájában. A magyar csapatok Hatvan felé vetették vissza a császári erőket. Schlik először a Hatvan előtti szőlőhegyre, majd Hatvanba, végül a Zagyva hidjához vontsa vissza csapatait, mivel seregének jobb és bal szélén is magyar erők jelentek meg, melyek megkezdték koncentrikus előrenyomulásukat, így bekerítéssel fenyegették az osztrák sereget.

Közben Damjanich hadtestének egyik hadosztálya is Gáspár András segítségére sietett, ezért Schlik kénytelen volt elrendelni a visszavonulást. Hatvanban és a Zagyvánál a szembeálló felek közelharcba keveredtek, ám az osztrák csapatoknak végül sikerült átkelniük a folyón, és elmenekültek nyugati irányba. Schliknek nem sikerült megállapítania a magyar főerők pontos létszámát és elhelyezkedését, így a magyar haditerv nem bukott meg. A dicsőséges tavaszi hadjárat ezen jelentős eseményét ünnepséggel és csatabemutatóval minden évben megünnepli a város.

A Hatvani csata értéktárba való bekerülését indítványozta: Füzér László

Hatvani fehér hímzés

Hatvani fehér hímzés White embroidery of Hatvan

Kopa Lajosné Péter Etelka az 1978-as évektől több éven át kutatta a „hatvani fehér hímzés” eredeti darabjait. Ez a hímzésfajta a településen a 19. században terjedt el. Ünnepi viselethez hordták a fejre és vállra való fehér vasalt kendőt, amit erősen keményítettek. A hatvani fehér hímzés legjellegzetesebb motívuma az ún. „K” betűs subrika, melyet a kendők szélén alkalmaztak „mesterkével” és „azsúrral” gazdagítva. A kendők egy sarka volt dúsan hímezve: egy sarok-

mintát körtett egy mintasor. Egy-egy motívum lukhímzésből, apró tömött palóclevélkékből és ún. magas varrásból állt. Ma is igen tevékeny hímzőkör tartja életben a fehér hímzés hagyományát, mellé társítva a Lesznai Anna munkáiból származó motívumok összességét.

A hímzőkör Kopa Lajosné nevét viseli. A Hatvani fehér hímzés értéktárba való bekerülését indítványozta: Buzás Imréné

Hatvany Lajos Múzeum

Hatvany Lajos Múzeum Museum of Hatvany Lajos

1711-ben említik legkorábban, hogy a településen létezett már egy vendégfogadó. A jelentőségét veszített és lebontott egykori hatvani vár területén tartották a forgalmas vásárokat, s ide épülhetett az 1711-ben már említett kőből épült nagy fogadó épülete. Ez a fogadó a mai Kossuth téren található építmények közül egyedül és kizárólag a Kossuth tér 11. számú épülettel azonosítható, ahol jelenleg a Hatvany Lajos Múzeum található.

Egyes vélemények szerint magát az épületet a Grassalkovich I. Antal idején építették. Valójában a már meglévő fogadó mellé építette a serházát, ami logikus is volt. Viszont nem kizárt, hogy a gróf építómesterei átalakították a régi vendégfogadót. Az épület utcavonalas, zárt sorú beépítésben áll. Tégla alaprajzú, nyolctengelyes, kocsibejárós, kétszintes, félkontyolt cserépfedésű tetőzettel ellátott. A kocsibejáró és a földszinti (némely emeleti) termek egy része

boltozatos. A falazatokat valószínű, hogy helybeli vagy környékbeli tégláégetőből származó, nagyméretű égetett téglából, s a helyenként jól látható tufakő elemekből készítették. A vendégfogadóval egy időben alakították ki, a ma is meglévő 55 m²-es, boltíves pincét. A téglát pedig helyben gyárthatták, továbbá a beépített tufakő falazatok az egykori hatvani várból származhattak.

1944-45-ben az építmény falai között szovjet katonai kórházat rendeztek be. A II. világháború után az épület a gimnázium diákotthona, majd leánykollégiuma volt. Később az 1984-ben megalakult Városi Nevelési Tanácsadó, valamint az 1. Számú Általános Iskola napközije kapott benne helyet. 1985-től a napközi otthon korábbi helyét a kiegészítő 7. Számú Általános Iskola vette át.

Hatvan Város Önkormányzata 1996 szeptemberében a Kossuth tér 11. számú ingatlant átadta a Hatvany Lajos Múzeumnak, ahol 1999-ig még tovább működött a Nevelési Tanácsadó is.

A 2014-ben uniós forrásból felújított épületben integrált intézményként működik és várja látogatóit a Hatvany Lajos Közérdekű Muzeális Gyűjtemény és a Széchenyi Zsigmond könyvtár. A Hatvany Lajos Múzeum értéktárba való bekerülését indítványozta: Kökény Ferenc

Hatvani Szimfonikus Zenekar

Hatvani Szimfonikus Zenekar Symphonic Band of Hatvan

Ángyán Jenő alapította a MÁV Hatvani Szimfonikus Zenekart 1931-ben, ami évtizedekig működött folyamatosan, és ahol megfordult a helyi muzsikuskör színe-java.

Jelenlegi vezetőjük Kiss Zoltán karmester, aki hagyományteremtő szándékkal elindította az újrakezdést és ma már különböző városi rendezvényeken is feltűnik a nagy létszámú zenésztársaság. A zenekar fő támogatója Hatvan Város Önkormányzata.

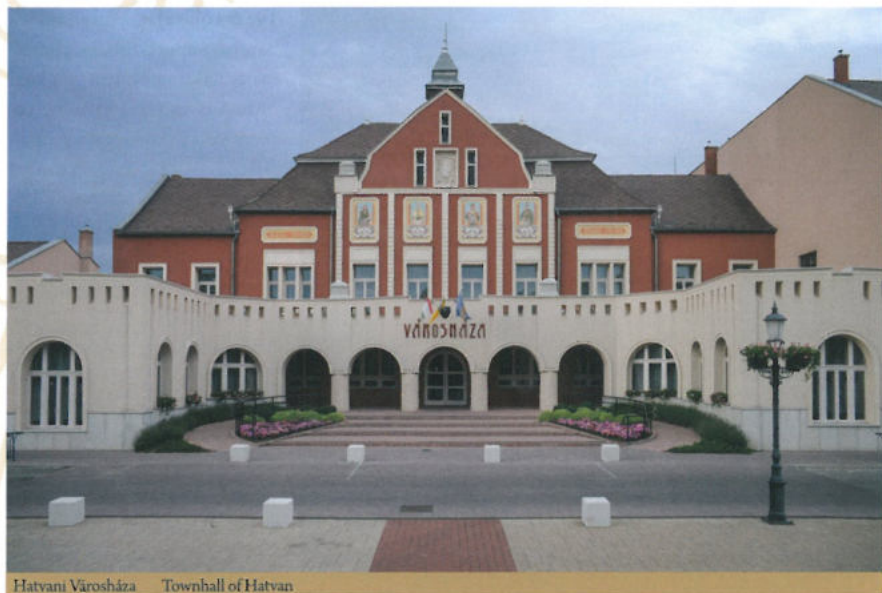
A 2017. évi januári újrakezdés hangversenyén a Hatvani Szimfonikus Zenekar alapítójának,

Ángyán Jenő karmesternek gyermekei, Ángyán Zsóka és Ángyán Károly is részt vettek.

A zenekar több évtizede áll a hatvani kultúra szolgálatában, és igényes előadásával támogatja a városi rendezvényeket. Az a zenei érték, amit megteremtettek kiemelkedő és mindenképpen megőrzendő az utókor számára.

A Hatvani Szimfonikus Zenekar értéktárba való bekerülését indítványozta: Kiss Zoltán

Hatvani Városháza

Hatvani Városháza Townhall of Hatvan

A Városháza a település egyik legszebb épülete, amely a Kossuth téren áll. Legrégibbi része az ebédlőépület, melynek falai a XIII. század közepe táján épülhettek. Az 1980-as felújítás alkalmával az épület több részén is előkerültek középkori falrészletek és több ősi pince is. Itt állt az 1170-es években a lotaringiai mesterek által épített premontrei kolostor. A kolostor az idők folyamán kétszer is elpusztult, 1729-ben a Hatvanba telepedett kapucinus szerzetesek építették át

zárdává. Az emeletet 1910-1913 között építették rá. Az épületben lakások, kaszinó, gyógyszerész és elemi iskola is működött. 1907-ben az ingatlan életveszélyessé vált, lebontották és a jelenlegi építették a helyére szecessziós stílusban 1910 körül, megtartva a régi részeket.

A Hatvani Városháza értéktárba való bekerülését indítványozta: Nagy Magdolna.

Hatvani Vörösmarty téri óvoda

Forrás: Vörösmarty téri óvoda

Hatvani Vörösmarty téri óvoda

Nursery school of Vörösmarty square in Hatvan

1956-tól saját konyhája és három csoportszobája is lett az óvodának, amelyben napközi otthonos és félnapos elhelyezésre volt lehetősége a szülőknek. 1981-től mind a 4 csoport egész napos formában működött 2007-ig, majd azt követően alakult ki a ma is élő 3 csoportos, 80 férőhelyes óvoda.

A családi, szeretetteljes légkörben, már több generáció gyermekei felnevelkedtek az óvoda falai között, akik közül sokan gyermeküket, unokájukat is ide járatják, akár a város másik végéből is.

A település kertvárosi környezetében helyezkedik el a város legrégebbi óvodája a Vörösmarty téri óvoda. A három csoportos, 80 gyermek befogadására alkalmas intézmény 1900-ban eredetileg is óvodának épült. A város életében a komoly és gazdag múlttal rendelkező intézményt a jellegzetes, „rópa” téglalaborítás a település egyik ikonikus épületévé emelte. Kezdetben csak egy csoporttal indult az óvoda. 1945-ben bombatalálat is érte, az újjáépítésre 1948-ban került sor.

Az óvoda nevelőmunkáját a tevékenységközpontú óvodai nevelés adaptációja alapján végzi, amelyben kiemelkedő szerepet kap a kommunikáció és a kooperáció.

A Hatvani Vörösmarty téri Óvoda épületének értéktárba való bekerülését indítványozta: Padányiné Kalocsai Edit.

14.

Kisgombosi Öreg Tölgyes

Kisgombosi Öreg Tölgyes The Old Oak Woods of Kisgombos

A Kisgombosi Öreg Tölgyes a Hatvani sík és a Mátraalja találkozásánál fekszik. Északi irányból a 0502 hrsz. bekötőút, keleti, déli és nyugati irányból mezőgazdasági szántóföldek határolják. A terület teljes egészében állami tulajdonban van. A Kisgombosi Öreg Tölgyes a Lőrinci-Hatvan közötti hordalékkúpokon fekszik. Bár kis kiterjedésű, fekvése miatt táji-tájképi értékekben gazdag a terület. Ezt főként a fás legelőinek és az azt alkotó, megközelítőleg 200 éves tölgyfáknak köszönheti. Egykor erdő borította a területet, amely botanikai szempontból erősen degradált, vegetációtörténeti szempontból azonban értékes fajok (kocsányos tölgy/*Quercus robur*, moly-

hos tölgy/*Quercus pubescens*, csertölgy/*Quercus cerris*, mezei szil/*Ulmus minor*) találhatóak ott. Ezen kívül a természetszerű csenkeszes gyepfoltok sztyeppfajai érdemelnek említést. A terület gerinctelen faunája kevéssé ismert. Az eddigi vizsgálatok elsősorban a gerinces faunára irányultak, azon belül is elsősorban a madár és kisméltós fajokra. A területen Árpád kori földvár maradványa és a Hatvani kultúrához tartozó település helye is megtalálható.

A Kisgombosi Öreg Tölgyes értéktárba való bekerülését indítványozta: Füzér Zsolt.

Kristály Kastély

Kristály Kastély Castle Crystal

A kastélyt 1906-ban építette a Hatvany-Deutsch család. Később az épület óvodaként működött, valamint a konzervgyár és a cukorgyár művelődési otthona volt. A II. világháború előtt főleg Hatvany Endre használta. A rendszerváltozás után egy ideig hotelként működtették, majd egy pénzügyet vásárolta meg. A két gyár privatizációja véget vetett a művelődési ház működésének. Ez érzékeny veszteség volt a kultúrát igénylő

hatvaniak körében. Valamennyi társadalmi réteg és korosztály megtalálhatta az őt érdeklő művelődési és szórakozási alkalmakat az épület falai között. Jelenleg arra vár, hogy felébredjen „Csipkerózsika” álmából, melynek már vannak jelei.

A Kristály Kastély értéktárba való bekerülést indítványozta: Somodi Éva.

Lesznai Anna szellemi, képzőművészeti és irodalmi öröksége

Lesznai Anna szellemi, képzőművészeti és irodalmi öröksége The heritage of Anna Lesznai's intellectual, art and literature works

Lesznai Anna, Moscovitz Amália néven született 1885. január 3-án, 1966. október 2-án hunyt el. Édesapja, Moscovitz Geyza földbirtokos volt Alsókörtvélyesen. A felvidéki táj élményvilága egész életében elkísérte, ennek köszönhető a természet és a kert iránti szeretetét. Édesanyja a Hatvany cukorgyáros családból való, így Lesznai gyakori vendége volt a családnak Hatvanban. A Nyugat című folyóiratban unokatestvére Hatvany Lajos jelentette meg első verseit. Jó anyagi helyzetben élvén mindent megtanulhatott, kipróbálhatott. Írt, rajzolt, illusztrált, festett és hímzett. A népművészet ihlette hímzéseit, egyedi öltésfajtaival a „Lesznai-öltéssel” készítette. Családrégénye, a Kezdetben volt a kert a magyar sors szempontjából döntő korszakot

fog át. A Nyolcak vendégtagja volt. Barátai Adytól Kafka Margitig és Balázs Bélától Lukács Györgyig csak Málinak hívták, „aki tűzijátékát rendezte a szeretetnek”. Életigenlése, pozitív életszemlélete, nem csak irodalmi, képzőművészeti alkotásaiban, hanem egész élete során nyomon követhető. 2014-ben neki, a magyaros szecesszió egyik legkiemelkedőbb képzőművészenek állított emléket a „Morzsái az eltört világkalácsnak” című állandó kiállítás a Hatvany Lajos Múzeumban.

Lesznai Anna szellemi, képzőművészeti és irodalmi örökségének értéktárba való bekerülését indítványozta: Ványi Lászlóné.

Meszlényi-híd

Meszlényi-híd Meszlényi-bridge

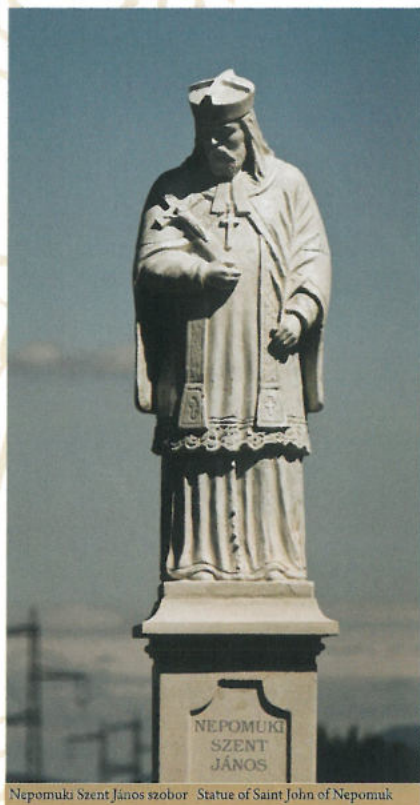
A város két szakaszát összekötő, 2015. szeptember 26-án átadott gyönyörű hidat Meszlényi Zoltánról, a vértanú püspökről nevezték el. A hatvani születésű püspök nagy ívű pályáját a kommunista hatalom bosszúszomja akasztotta meg, mivel az esztergomi egyházmegye élére az állam által támogatott jelölt helyett őrá esett a székeskáptalan választása, 1950. június 17-én. Az egyházi ranglétrát végigjáró Meszlényi Zoltán csakugyan rászolgált a figyelemre. Az egyház és a hívek részéről a Rómában végzett, vallása, egyháza és tanítványai felé elkötelezett ember, méltó volt az őt körülvevők tisztetére és szeretetére. Nemcsak az egyházi hierarchiában elfoglalt szerepe miatt tisztelték, hanem termékeny író is volt az egyházjog területén.

Ígéretei beszédek voltak, hiszen azokban a sötét években az állami terror a hívek és a felszentelt papok között is szedett áldozatokat. Tudta, hogy mit vállalt és talán nem érte meglepetésként,

amikor 1950. június 29-én, a beiktatását követő 12. napon, az Államvédelmi Hatóság emberei elhurcolták lakásáról. A kistarcsai internálótáborba vitték. Nem indult ellene nyilvános per, a letartóztatásával kapcsolatos iratokat is eltüntették. Szemtanú egybehangzó állítása szerint télen arra kényszerítették, hogy éjjel-nappal nyitott ablaknál tartózkodjon. Fájó lábaival mezítláb futtatták a téli hidegben. A kínzások, ütlegelések és végkimerülés következtében 1951. március 4-én visszaadta lelkét a Teremtőnek. XVI. Benedek pápa 2009. július 3-án hagyta jóvá a dokumentumot, amely Meszlényi Zoltán püspök vértanút kanonizálja a boldogok sorában, és ugyanabban az évben október 31-én boldoggá avatták az esztergomi bazilikában.

A Meszlényi-híd értéktárba való bekerülését indítványozta: Kökény Ferenc.

Nepomuki Szent János szobor

Nepomuki Szent János szobor Statue of Saint John of Nepomuk

Nepomuki János 1340 és 1350 között született a csehországi Pomuk (ma: Nepomuk) városkában, Plzeň (németül: Pilsen) közelében, német-cseh ősökkel rendelkező szülők gyermekeként. Gyermekkoráról nincsenek adatok. 1369-ben császári jegyző lett a prágai érseki kancellárián. 1380-ban szentelték pappá. Ezután jogot tanult Prágában, majd a páduai egyetemen. Itt lett 1387-ben az egyházjog doktora. Főként a barokk korban, elsősorban Közép-Európában számos szobrot és templomot emeltek a tiszteletére. Elsődlegesen bajelhárító szentként ismerjük, de vannak olyan ábrázolások, amelyek arra is felhívják a figyelmet, hogy a gyónási titok vértanúja volt. Voltak, akiket az izzó hangú szónoklataik tettek híressé, ő a megfontolt hallgatásával vált azzá.

Nepomuki Szent János Hatvanban található szobra műkőből készült, és Juhász András alkotása. A Zagyva partján lévő parkban helyezték el, később került jelenlegi helyére, a Zagyva-híd elejére. Magassága az alappal együtt 4 méter, maga a szobor 168 cm magas.

A Nepomuki Szent János szobor értéktárba való bekerülését indítványozta: Fekete István Csaba.

Ocsovai József munkássága

Ocsovai József munkássága

Life's work of József Ocsovai

A hatvani születésű Ocsovai József asztalosmester, Csepregdy Lajos asztalosmesternél sajátította el a szakmát és szerzett segédlevelet kitűnő eredménnyel. A hatvani belvárosi templomban először 1938-ban készítette el többedmagával a gyóntatószék tetejét. 1954-ben figyelt fel precíz munkáira Pálos Frigyes, a későbbi hatvani prépost, akinek a kérésére kipróbálta a fadaragást. Az első faragott munkája a Szent Adalbert templomba készült kereszt volt. Ezt követően felkérésre készítette el a Szent József oltárt, a Préposti stallumot címerrel, a főoltár négy gyertyatartóját, a szembemiséző oltárt a

könyvtartó állvánnyal, a kórus díszítő elemeinek fadaragását, a keresztút képkereteinek alsó-felső díszítő faragványait. Az újhatvani templomban pedig a szembemiséző oltárt a könyvtartóval. A hatvani munkák kitűnő minőségének híre ment az országban, így megrendeléseket kapott az ország más területeiről is. Így mintegy 50 településre készített különböző fadaragásokat és egyéb asztalos munkát.

Ocsovai József munkásságának értéktárba való bekerülését indítványozta: Ocsovai Zoltán

Oroszlános díszkút

Oroszlános díszkút Lion fountain

A Városháza előtt, a Kossuth tér közepén felállított díszkút Wild László alkotása, 1986-ban készítették, és kihelyezése óta a Városháza előtti teret díszíti. A kúton három oroszlánfejet figurázó bronz vízköpő található. Az Oroszlános díszkút

látványos jelképe Hatvan város főterének. Az oroszlán a település címerében is megtalálható.

Az oroszlános díszkút értéktárba való bekerülését indítványozta: Fekete István Csaba

Szent Adalbert Plébániatemplom

Szent Adalbert Plébániatemplom Saint Adalbert Parish Church

A Kossuth téri jelenlegi, egyetlen homlokzati tornyú, barokk, római katolikus templomot Grassalkovich Antal építtette a már dűledező korábbi pótlására. A kismemesi származású, úrményi születésű Grassalkovich Antal Mária Terézia bizalmas embere volt. Hatalmas vagyona tett szert és a birtokain sikeresen gazdálkodott. Befolyó jövedelmeinek nagy részét mecénási tevékenységre fordította, ennek máig fennmaradt emlékei: számos barokktemplom (32 db) és kastély (12 db). A hatvani uradalmat az 1730-as években szerezte meg, építkezéseivel fokozatosan kialakította a város barokk arculatát. Akárcsak a kastélyt, a templomot is Oraschek Ignác tervezte; a kivitelezője Jung József volt. 1751–1755 között építették. Felszentelésekor, 1757-ben a hatvani prépostsághoz csatolták.

A szimmetrikus elrendezésű templom főhomlokzatát a háromszoros falpillérekkel övezett középrizált ívesen tagolja. Hagymasisakban végződő óratorony magasodik a főhomlokzat felfutó tengelyében. A három falmezőre tagolt homlokzat középső része foglalja magába a szegmentíves kaput. A bejáratától jobbra és balra egy-egy oldalkápolna található (Lourdesi és Pieta kápolnák). A 20. században háromszor újjították fel komolyabban: 1913-ban, 1928-ban és 1956-ban. Utolsó és egyben látványos felújítása 2014-ben volt.

A Szent Adalbert plébániatemplom értéktárba való bekerülését indítványozta: Rodek Antal.

Szentháromság szobor

Szentháromság szobor Statue of Trinity

Az alkotás neobarokk szobor együttes. 1903. november 8-án szentelték fel. Készítője Baly György, jászberényi kőfaragó mester. A Szentháromságot tartó oszlop lábazatán balról és jobbról álló mellékalakok Szent Erzsébetet és Szent Rozáliát ábrázolják. A Szentháromság szobor értéktárba való bekerülését indítványozta: Fekete István Csaba

Szent Imre szobor

A Járási Bíróság előtt álló Szent Imre szobor Juhász András alkotása, amelynek felszentelése 1941. június 8-án volt. Szent Imre, magyar királyi herceg Szent István király és Boldog Gizella királyné fia, a magyar trón örököse, 1031-ben vadászat közben halt meg. A legenda szerint apja Imre halála miatt ajánlotta föl koronáját és országát Szűz Máriának 1038. augusztus 14-én. Szent Imre a magyar ifjúság védőszentje.

A Szent Imre szobor értéktárba való bekerülését indítványozta: Fekete István Csaba.

Szent Imre szobor Statue of Saint Emeric of Hungary

24.

Szent Sebestyén szobor

Szent Sebestyén szobor Statue of Saint Sebastian

A pusztító pestisjárvány Hatvanban 1740. január 20-án, Szent Sebestyén és Szent Fábián napján ért véget. Az alkotást a városban életben maradtak emelték hálából 1740. május 30-án, a megszünt pestisjárványért. A szoborcsoportot Mayerhoffer András tervezte és Jager Antal készítette. A szoborcsoportot szép rajzú szalagfonatos kő mellvéd zárja körül, ebből emelkedik ki a szoborcsoport posztamense, amelynek jobb oldalán Szent Rókus, baloldalán Borromei Szent Károly szobra látható. A posztamens tetején Szent Sebestyén szobra áll, alapzatában közepen

Szent Rozália domborműve található. 1846-ban új latin felirattal a plébánia előtti téren állították fel. A szoborcsoport jelenlegi helyére 1971-ben került, az alakokat másolatokra cserélték, az eredeti torzók a Hatvani Lajos Múzeumban találhatóak. Szent Sebestyén napja azóta is Hatvan város fogadalmi ünnepe, így január 20-án minden évben ünnepélyes szentmisében adnak hálát a hatvaniak a járvány elmúlásáért.

A Szent Sebestyén szobor értéktárba való bekerülését indítványozta: Fekete István Csaba

Temetői feszületek

Temetői feszületek Cemetery crucifixes of Hatvan

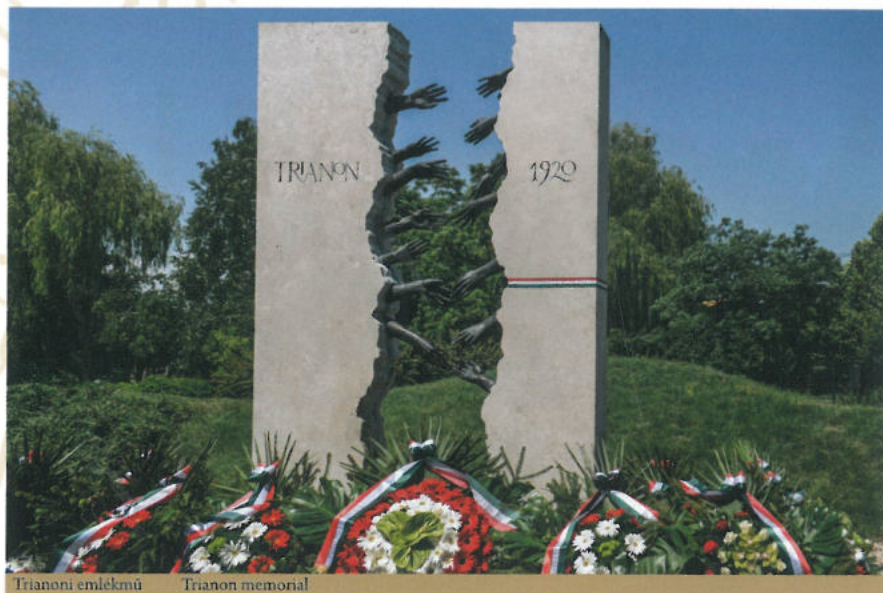

A Hatvan-belvárosi temetőben a Fogadalmi keresztet Odray Coelestin prépost 117 évvel ezelőtt, 1901. november 1-én, mindenszentek napján áldotta meg. A keresztet özvegy Ruskoczyk Sándorné született Bárdy Alojzia adományából készítették el. A temetői feszületek értéke és megóvása egyben Hatvan régmúltjának, épített egyházi értékeinek megőrzése, átörökítése is, és példamutatás az utókor számára. 1862-ben állították fel a régi temetőben Santa Rossa Angelo olasz kőfaragó által készített kálvária szoborcsoportot. Mai helyére az új temető első parcelláit kettészelő út végére 1935-ben került.

A temetői feszületek értéktárba való bekerülését indítványozta: Molnár Tamás

26.

Trianoni emlékmű

Trianoni emlékmű Trianon memorial

Hatvan Város Önkormányzata meghívásos pályázatot írt ki a trianoni emlékmű tervezésére és elkészítésére. A pályamunkák terveit a Magyar Művelődési Intézet és a Képző- és Iparművészeti Lektorátus szakértői Bizottsága értékelte 2011-ben. Hatvan Város Önkormányzatának képviselő-testülete Tóth Dávid szobrászművész alkotását választotta 8 pályamű közül. Az emlékmű felavatása a város széles nyilvánossága előtt történt 2011. június 4-én, a Nemzeti Összefogás Napján. Az avatáson jelen voltak az

elszakított országrészekből, testvérvárosokból érkező küldöttek is, akik egy-egy halom magukkal hozott földet dobtak a közösen elültetett szilfa tövére. Összetartozásunk kinyilvánításaként azóta is, minden év június 4-én közösen meglocsolják a fa tövét, amely szimbolikus példája a gondoskodásnak és az együvé tartozásnak.

A trianoni emlékmű értéktárba való bekerülését indítványozta: Kocsis István

Újhatvani Római Katolikus Általános Iskola

Újhatvani Római Katolikus Általános Iskola

Roman Catholic Elementary School of Hatvan

Az Újhatvanban található egykori Magyar Királyi Vasúttelepi Elemi Népiskola, majd Hatvani Vasúttelepi Általános Iskola, 2. Számú Általános Iskola, Baross Gábor Általános Iskola, ma már az Újhatvani Római Katolikus Általános Iskola néven ismert intézmény. Szinte közvetlenül a vasútvonal mellett áll. A kezdetekkor - a városrészben egyedüli alkalmas intézményként - évtizedeken át szervezte a vasút fejlődésével párhuzamosan növekvő, újhatvani lakosság kulturális életét is. Jelentős részt vállalt a felnőttek

oktatásában, akik a háború viszontagságai miatt nem tudták folytatni általános iskolai tanulmányaikat. Az iskolában folyó nevelő-oktató munkáért a nevelőtestület miniszteri elismerésben részesült. A 2011/2012-es tanévtől a Váci Egyházmegye fenntartásában működik.

Az Újhatvani Római katolikus Általános Iskola értéktárba való bekerülését indítványozta: Ráczné Sisa Ágnes

Tartalomjegyzék

1. A hatvani Kossuth Lajos Általános Iskola Kossuth Lajos Elementary School of Hatvan	4
2. A hatvani sörfőzés hagyománya The tradition of beer brewing in Hatvan	5
3. Balogh Kálmán életműve Life's work of Kálmán Balogh	6
4. Doktay Gyula munkássága Life's work of Gyula Doktay	7
5. Grassalkovich család hatvani tevékenysége The activity of Grassalkovich family in Hatvan	8
6. Hatvani Aranyfácán sűrített paradicsom Golden Pheasant compressed tomatoes of Hatvan	9
7. Hatvany család hatvani tevékenysége The activity of Hatvany family in Hatvan	10
8. Hatvani Csata The Battle of Hatvan (1849)	11
9. Hatvani fehér hímzés White embroidery of Hatvan	12
10. Hatvany Lajos Múzeum Museum of Hatvany Lajos	13
11. Hatvani Szimfonikus Zenekar Symphonic Band of Hatvan	14
12. Hatvani Városháza Townhall of Hatvan	15
13. Hatvani Vörösmarty téri óvoda Nursery school of Vörösmarty square in Hatvan	16
14. Kisgombosi Öreg Tölgyes The Old Oak-Woods of Kisgombos	17

Tartalomjegyzék

15. Kristály Kastély Castle Crystal.....	18
16. Lesznai Anna szellemi, képzőművészeti és irodalmi öröksége The heritage of Anna Lesznai's intellectual, art and literature works	19
17. Meszlényi-híd - Meszlényi-bridge	20
18. Nepomuki Szent János szobor Statue of Saint John of Nepomuk	21
19. Ocsovai József munkássága Life's work of József Ocsovai	22
20. Oroszlános díszkút Lion fountain	23
21. Szent Adalbert Plébániatemplom Saint Adalbert Parish Church	24
22. Szentháromság szobor Statue of Trinity	25
23. Szent Imre szobor Statue of Saint Emeric of Hungary	26
24. Szent Sebestyén szobor Statue of Saint Sebastian	27
25. Temetői feszületek Cemetery crucifixes of Hatvan	28
26. Trianoni emlékmű Trianon memorial	29
27. Újhatvani Római Katolikus Általános Iskola Roman Catholic Elementary School of Hatvan	30

Impresszum

Szerkesztette:

Fekete Gábor

Fotó:

Albert Péter
Molnár Károly

Angol fordítás:

Nagy Gergő

Kiadja:

Hatvan Város Önkormányzata

Grafikai munka:

NVStudio

Nyomda:

C.M.Y.K. International Kft. gondozásában

Példányszám:

1500 db

A kiadvány elkészítését az Agrárminisztérium támogatta,
Hatvan Város Önkormányzatának a HUNG-2018/5165
azonosító számú pályázata által.

Hatvan
JÖVŐNK ÖRÖKSÉGE

AGRÁRMINISZTERIUM

A kiadvány elkészítését az Agrárminisztérium támogatta Hatvan Város Önkormányzatának a HUNG-2018/5165 azonosító számú pályázata által.